

**การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทย
ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอฟาร์มพราหม จังหวัดพิษณุโลก**
**Enhancing the Potential of Thai OTOP
Nawatwithi Community-Based Tourism in Ban Soeng Wai,
Taluk Thiam Subdistrict, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province**

พัชรารภรณ์ บุญข้า¹, กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์² และ ภาสกร ดอกจันทร์³
Patcharaporn Bunkham¹, Kampanat Wongwattanapong² and Phasakorn Dokchan³

Received: 13 May 2025; Revised: 30 June 2025; Accepted: 19 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอฟาร์มพราหม จังหวัดพิษณุโลก ตามหลัก SWOT 2) วิเคราะห์ปัจจัย SWOT จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนะแนวทางการยกระดับศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวดังกล่าว การวิจัยเป็นเชิงปริมาณ ใช้วิธีสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 287 คน ซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วย ค่า t-test และ F-test พบว่า 1) ศักยภาพการพัฒนา โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ การดึงดูดทางการท่องเที่ยว รองลงมาคือ การบริหารจัดการ การสร้างคุณค่า ศักยภาพบุคลากร และการให้บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ตามลำดับ 2) การวิเคราะห์เชิง SWOT พบว่า จุดแข็ง ของชุมชนคือการมีเอกลักษณ์ ท้องถิ่นชัดเจน อาทิตวิถีชีวิต วัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ สะท้อน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น วิสาหกิจไก่ดำ ผลิตภัณฑ์จากผักข้าว ถั่วแปบรูป และไม้กวาดท้องถิ่น จุดอ่อน ได้แก่ ขาดงบประมาณ อย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และขาดการพัฒนา ศักยภาพบุคลากร อย่างทั่วถึงโอกาส อยู่ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งด้านองค์ความรู้และงบประมาณ ขณะที่ อุปสรรค คือ ประชาชนยังขาดความเข้าใจและทักษะที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยว บางส่วนสูญเสียภูมิปัญญา เมื่อผู้นำชุมชน หรือผู้เชี่ยวชาญในอดีตเสียชีวิต 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา คือ การเสริมสร้างทรัพยากร โดยเฉพาะทุนทางเศรษฐกิจ และ ส่งเสริมการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อสนับสนุนอย่างยั่งยืน รวมถึงการแบ่งกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอย่างชัดเจน และพัฒนาสินค้า และบริการให้ตรงกับความต้องการเฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อยกระดับศักยภาพของชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างมี ประสิทธิภาพและยั่งยืน

^{1 2 3} มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; Pibulsongkram Rajabhat University
Corresponding author, e-mail: nampat2009@hotmail.com

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพชุมชน; การท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี; บ้านเชิงหวาย; จังหวัดพิษณุโลก

Abstract

This research aims to 1) study the potential of developing innovative OTOP tourism communities in Ban Saeng Wai, Tambon Taluk Thiam, Amphoe Phrom Phiram, Phitsanulok Province, according to the SWOT principle; 2) analyze SWOT factors classified by individual characteristics; and 3) propose guidelines for enhancing the potential of such tourism communities. The research was quantitative, using a questionnaire survey of 287 samples, representing households in the area. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using t-test and F-test. It was found that 1) the overall development potential was at a high level, with the highest potential being tourism attraction, followed by management, value creation, personnel potential, and tourist information services, respectively. 2) The SWOT analysis found that the community's strengths were its clear local identity, such as lifestyle, culture, and OTOP products that reflected local wisdom, such as the Black Chicken Enterprise, products made from pumpkin seeds, processed bananas, and local brooms. Weaknesses included a continuous lack of budget for promoting tourism and a lack of comprehensive development of personnel potential. Opportunities lie in support from government agencies. Both in terms of knowledge and budget, while the obstacle is that people still lack the understanding and skills necessary to carry out tourism activities. Some lost their wisdom when community leaders or experts in the past died. 3) Suggestions for development are to enhance resources, especially economic capital, and promote integration with government agencies to provide sustainable support, including clearly dividing target customers and developing products and services to meet the needs of specific groups. This is to enhance the potential of the community to drive tourism effectively and sustainably.

Keywords: Community Potential Development; OTOP Innovative Tourism; Ban Saengwai; Phitsanulok Province

บทนำ

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือที่เรารู้จักกันโดยทั่วกันว่า โอท็อป (One Tambon One Product : OTOP) คนไทยส่วนใหญ่จะรู้จักกันเป็นอย่างดี ปัจจุบันสินค้า OTOP ของไทยเราได้รับการยกระดับและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นสินค้าส่งออกไปยังต่างประเทศ และนำรายได้กลับเข้าสู่ประเทศไทยจำนวนมากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ประเทศไทยได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ของ OTOP มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สินค้าต้นน้ำไปสู่ปลายน้ำ เป็นการพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการทางความคิด การรักษากฎมีปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศ (กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ, 2564)

ภาครัฐมีนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ตั้งแต่การสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยใช้อัตลักษณ์และภูมิปัญญาพื้นถิ่นมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ มาพัฒนาผลิตภัณฑ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก และหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มีกลไกการดำเนินงานที่สนับสนุนผลิตภัณฑ์ OTOP เช่น มีฐานข้อมูล OTOP ขนาดใหญ่ (OTOP Big Data Analysis) ช่วยให้มีข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP มีการพัฒนาผู้ประกอบการ OTOP การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตมีการจัดงานมหกรรมต่าง ๆ เพื่อขยายช่องทางการตลาด การพัฒนาสู่ตลาดต่างประเทศ รวมทั้งมีเว็บไซต์ให้ผู้บริโภคเข้าถึงผลิตภัณฑ์ OTOP ผ่านช่องทางออนไลน์ (กระทรวงพาณิชย์, 2567) โดยมีหลักการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่สำคัญ คือ 1) ด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว 3) ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว 4) ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า และ 5) ด้านศักยภาพของบุคลากร

บ้านเชิงหวาย ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก อยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่าน ฝั่งทิศตะวันออก มีครัวเรือนทั้งหมด จำนวน 287 คน หมู่บ้านเชิงหวายก่อตั้งเมื่อใดไม่ทราบแน่ชัด แต่จากการสอบถามจากคนแก่กล่าวกันว่าเดิมมาราชกรกลุ่มหนึ่งตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่รวมกัน ซึ่งปัจจุบันอยู่ทุ่งนาริมทางรถไฟ เรียกว่า “บ้านหัวโนน” ตั้งอยู่ริมหนองน้ำใหญ่ และมีการสร้างวัดวาอาราม เรียกว่า “วัดหัวโนน” ปัจจุบันยังมีหลักฐานให้เห็นต่อมา เกิดโรคระบาดชาวชุมชนพร้อมใจกันอพยพย้ายถิ่นฐานบ้านเรือนมาตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำน่านด้านฝั่งทิศตะวันออกบริเวณปัจจุบัน เดิมชื่อหมู่บ้านท่าตำหนัก ต่อมาเมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้นได้แยกจากหมู่บ้านท่าตำหนักมาตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ ๆ กัน จึงได้ตั้งชื่อว่า “บ้านเชิงหวาย” โดยมี นายดอกหวาน ศรีนวลอินทร์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน และมีวัดประจำหมู่บ้านชื่อ “วัดเชิงหวาย” ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวายตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก” ว่าในบ้านเชิงหวายนั้นมีศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีอย่างไร และควรมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลกอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่ บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ตามหลัก SWOT
2. เพื่อวิเคราะห์ SWOT ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพของการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประชากร** คือ ตัวแทนครัวเรือนบ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 287 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม, 2568) โดยเก็บจากประชากรทั้งหมดในการวิจัยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 2 คน ผู้นำท้องที่ จำนวน 1 คน และคณะกรรมการบ้านเชิงหวาย จำนวน 5 คน รวมทั้งหมดจำนวน 9 คน โดยคัดเลือก การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview)

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสอบถาม แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 1) ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว 2) ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว 3) ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว 4) ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า และ 5) ด้านศักยภาพบุคลากร เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประกอบไปด้วย 5 ระดับ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปลายเปิด โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview) แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัย

3. **ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ** ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดกรอบแนวคิด ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหา นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน แล้วมาคำนวณหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ

(Try Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยเครื่องมือการวิจัยได้ค่าของแบบสอบถาม = 0.844 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วเสนอ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความร่วมมือให้ข้าราชการ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลูกเทียม ผู้ใหญ่บ้านตำบลลูกเทียม หมู่ที่ 3 และประชากรในเขตพื้นที่ตอบแบบสอบถามการวิจัย จำนวน 287 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง นำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) การวิจัยเป็นเชิงปริมาณ ใช้วิธีสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 287 คน ซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วย ค่า t-test และ F-test

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศักยภาพของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลลูกเทียม อำเภอรหมพริราม จังหวัดพิษณุโลก ตามหลัก SWOT โดยสรุปภาพรวมตามค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ดังนี้

(n = 287)

ลำดับ	การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลลูกเทียม อำเภอรหมพริราม จังหวัดพิษณุโลก	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว	4.10	0.43	มาก
2.	ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว	4.04	0.45	มาก
3.	ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว	3.99	0.45	มาก
4.	ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า	4.00	0.43	มาก
5.	ด้านศักยภาพบุคลากร	4.03	0.48	มาก
ภาพรวม		4.03	0.36	มาก

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาศักยภาพของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลลูกเทียม อำเภอรหมพริราม จังหวัดพิษณุโลก ตามหลัก SWOT

จากตาราง 2 พบว่า ศักยภาพของการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลลูกเทียม อำเภอรหมพริราม จังหวัดพิษณุโลก ตามหลัก SWOT โดยให้

ความสำคัญ ด้านการดึงดูด การท่องเที่ยวการบริหารจัดการที่มากกว่า ในด้านอื่น ๆ ส่วนถัดมาที่เป็นที่ยอมรับคือ การบริหารจัดการท่องเที่ยว

ในด้านศักยภาพบุคคลกร ก็ยังถือว่าสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับที่น่าพอใจของชุมชน ส่วนด้านการสร้าง การรับรู้คุณค่า และด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ยังคงต้องมีการประชาสัมพันธ์มากขึ้น เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน เพื่อให้เข้าถึงได้ง่าย และเป็นที่ยึดจับสำหรับนอกเขตพื้นที่ในชุมชน

2. เพื่อวิเคราะห์ SWOT ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่ บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอรพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
มีเอกลักษณ์ของชุมชน ที่ชัดเจน	ขาดเงินทุนงบประมาณในการดำเนินการ	มีหน่วยงานของพัฒนาชุมชนเข้ามาให้ความรู้และงบประมาณเพื่อการพัฒนาฝีมืองานศิลป หัตถกรรม พัฒนาด้านอาหารพื้นบ้านให้มีคุณภาพ	ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ
ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี ท้องถิ่นของสินค้า OTOP ของชุมชน	ชาวบ้านบางคนไม่มีความสามารถ และไม่ค่อยมีเวลาให้ชุมชน	พื้นที่เป็นจุดเชื่อมต่อกันหลายหมู่บ้านตำบล เขตรอยต่อของจังหวัด และมีหมู่บ้านที่เป็นต้นแบบให้กับชุมชนได้	ผู้เชี่ยวชาญบางท่าน ในอดีตเสียชีวิต
พื้นที่สภาพอากาศ มีความเหมาะสมชุมชนมีประวัติศาสตร์/เรื่องเล่า/มีอัตลักษณ์ของตนเอง	ขาดแรงงาน และความรู้ ผู้สืบทอดกับฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ	การท่องเที่ยวในลักษณะคณะศึกษาดูงานยังคงมีอย่างต่อเนื่อง	เทรนด์การท่องเที่ยวส่วนบุคคล/ครอบครัวเริ่มมีการแบ่ง Segment ที่ปลื้มก้อย มากขึ้น ทำให้มีการแย่งส่วนแบ่งของตลาดการท่องเที่ยวชุมชนที่มากขึ้น

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ SWOT ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่ บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอรพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. แนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพของการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอรพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอรพรมพิรามจังหวัดพิษณุโลก ควรมีการจัดทำยุทธศาสตร์แผนการท่องเที่ยวของชุมชน ประยุกต์กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การบูรณา

การกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน การพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคม Online ตลอดจน มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการท่องเที่ยวของชุมชนทั้งด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทุนทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสนับสนุนอย่างยั่งยืน รวมถึงการแบ่งกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอย่างชัดเจน และการพัฒนาสินค้า การบริการ ให้ตรงกับความต้องการเฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อยกระดับศักยภาพของชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยว อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตุ๊กเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ตามหลัก SWOT โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป (OTOP) นวัตวิถีบ้านเชิงหวาย มีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น ไร่ดำสมุนไพร ทั้งนี้เป็นเพราะว่าชุมชนมีจุดแข็งในการเป็นชุมชนที่มีกระบวนการในการอนุรักษ์วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ และโปรแกรมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวพร พยัคฆนันท์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว และด้านบุคลากรมีสัมพันธ์ระดับมาก และงานวิจัยของวาสนา อาจสาติกรณ, รัชฎากร วินิจกุล และพิษณุ บุญนิยม (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทุนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไคดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอลองหลวง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ มี 2 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และ 2) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ สำหรับบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมบ้านวังน้ำ ประกอบด้วย 8 ด้าน มีเส้นต่อผู้มาเยือนและสร้างความประทับใจโดยมีแนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

1.2 ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดบริการนำเที่ยว ให้กับนักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าชุมชนควรจัดให้มีศูนย์หรือมีผู้ประสานงาน เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว และเตรียมความพร้อมในการบริการนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดบริการนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งต่าง ๆ เนื่องจาก กิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในรูปแบบฐานท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในชุมชน โดยอาจจัดบริการการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชน ควรเพิ่มความรู้ และทักษะ

ในการจัดการที่ปักโฮมสเตย์ให้กับคนในชุมชน ชุมชนมีการจัดการบริการ อาหารที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวพร พัทธมนันท์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือ ตำบลสวาย อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพและความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่าของผ้าไหมทอมือ ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว และด้านบุคลากรมีสัมพันธ์ระดับมาก และงานวิจัยของเพียงใจ คงพันธ์,อนงค์ ไต้วัลย์ และประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความหลากหลาย และโดดเด่นทางวัฒนธรรม ชุมชนมีความตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนโดยเจ้าของวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวเข้าใจลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การตลาดเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.3 ด้านการจัดการข้อมูลเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาการให้บริการนักท่องเที่ยว ในรูปแบบของสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นเพราะว่าชุมชนมีข้อมูลในการให้บริการนักท่องเที่ยวในรูปแบบของสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ ป้ายบอกทางป้ายประชาสัมพันธ์หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ควรจัดทำสื่อให้ มีความน่าสนใจและให้เป็นข้อมูลปัจจุบัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละฐานได้ด้วยตนเองควรให้ความสำคัญกับ ข้อมูลด้านคุณค่าของกิจกรรม วิถีชีวิตของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร์ ยังปากน้ำ และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การปรับตัวทางการตลาดของธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ตทะเลหลิเปะ จังหวัดสตูลภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการวิจัยพบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการรีสอร์ตเพิ่มการใช้ช่องทางการสื่อออนไลน์ โดยการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ การจัดจำหน่ายผ่านตัวแทนบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวออนไลน์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการรีสอร์ตทำการส่งเสริมการตลาดด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมทางการตลาดของรัฐบาล โครงการเราเที่ยวด้วยกัน ด้านบุคคล ผู้ประกอบการรีสอร์ตมีการจัดประชุมอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเองภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด และงานวิจัยของจิราวรรณ สมหวัง (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวชุมชน:กรณีศึกษาบ้านวังขรณ์ หมู่ 11 ตำบลโพชนไก่ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านวังขรณ์ หมู่ 11 ตำบลโพชนไก่ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้นำชุมชน และชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และตัดสินใจร่วมกัน ได้รับการอบรมพัฒนาเรียนรู้จากสำนักพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในเรื่อง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน เป็นอย่างดี

1.4 ด้านการสร้างการรับรู้คุณค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนสร้างประสบการณ์จริงในการดำเนินชีวิต เช่น การสาธิตผลิตภัณฑ์โอท็อป (OTOP) เป็นต้น ให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นเพราะว่าชุมชนควรมีกระบวนการในการสร้างให้นักท่องเที่ยวรับรู้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนบางคนอาจจะไม่ได้เที่ยวครบทุกฐานท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง โดยอาจมีข้อจำกัดเรื่องเวลา ชุมชนจึงกำหนดกระบวนการหรือกิจกรรมหรือการเล่าเรื่องเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนแก่นักท่องเที่ยว โดยอาจจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อเล่าเรื่องราวของชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทพร เชื้ออิสาน,สพภาพ พอค้าทอง (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การแสวงหาข่าวสาร การรับรู้คุณค่าตราสินค้าและการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรกลหนักประเภทแบคโฮ แบรินต์ชานี ของผู้บริโภค ในเขตภาคตะวันออก ด้านการรับรู้ตราสินค้า ค่าเฉลี่ยรวม 4.25 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดข้อเสนอแนะที่ควรตระหนัก นั่นคือ จากผลการวิจัย พบว่ามีโอกาสในการพัฒนา แบรินต์ให้เติบโตยิ่งขึ้น โดยสามารถดำเนินการดังนี้ ต้องมีระบบการควบคุมคุณภาพที่เข้มงวด ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตจนถึงการส่งมอบ เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ควรมีนโยบายการรับประกันคุณภาพที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า

1.5 ด้านศักยภาพบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คนในชุมชนสร้างความพึงพอใจ และความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวที่เป็นสมาชิกของฐานท่องเที่ยวให้มีความสามารถ และคนในชุมชนมีทักษะในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิภา จันทักษ์ และคณะ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบศักยภาพบุคลากรของทีมงานด้านการจัดการความรู้ของรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาศักยภาพของทีมงานด้านการจัดการความรู้ของรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย ซึ่งได้รับการเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และคู่มือแนวทางได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในด้านความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในระดับมากที่สุดเพื่อพัฒนาศักยภาพของทีมงานด้านการจัดการความรู้ของรัฐวิสาหกิจในประเทศไทยได้ และงานวิจัยของเพ็ญใจ คงพันธ์,อนงค์ ไต้วัลย์ และประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความหลากหลาย และโดดเด่นทางวัฒนธรรม ชุมชนมีความตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนโดยเจ้าของวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวเข้าใจลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การตลาดเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. เพื่อวิเคราะห์ SWOT ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนบุคคลพบว่า แม้ว่าชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก มีกิจกรรมมากมาย แต่ก็ยังมีปัญหา อุปสรรคต่อการดำเนินงาน คือ

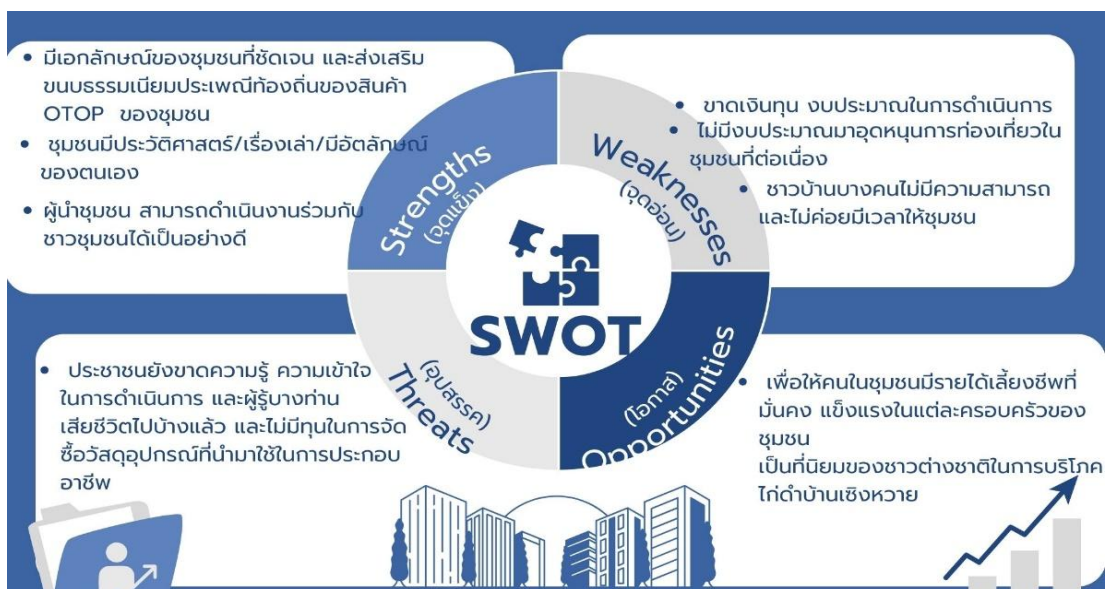
ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลลูกเทียม อำเภอพรหมพิราม เสื่อมสภาพไปตามเวลาและสภาวะลมฟ้าอากาศ ไม่มีงบประมาณเข้ามาปรับปรุง แก้ไขในส่วนที่เสื่อมสภาพ เพราะไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแล เพราะไม่มีค่าตอบแทนอะไร ไม่มีเยาวชนรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทรงดำอย่างแท้จริง เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ค่อยได้อยู่ในชุมชน ที่เพียงคนแก่หรือผู้สูงอายุ ทำให้ไม่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่รุ่นลูกหลาน และคนรุ่นหลังก็ไม่รู้เรื่องเทคโนโลยี คนในชุมชนไม่เห็นความสำคัญของผลิตภัณฑ์ตนเอง ทำให้ไม่สามารถเป็นหลักประกันถึงความดีหรือความยอดเยี่ยมของผลิตภัณฑ์ในชุมชน คนในชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดสรรรูปแบบเวลา ในการจัดการอุปกรณ์สิ่งของต่าง ๆ และไม่มีทุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการประกอบอาชีพในการทำอาชีพ OTOP นวัตวิถีของชุมชน เมื่อไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม หรือมีแต่น้อย โดยเฉพาะช่วงของโรคระบาดของโรคโควิดเชื้อไวรัสโคโรนา เมื่อปี 2019 มีการปิดระบบการท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวหมดไป และปิดกิจการไปหลายพื้นที่ ทำให้ไม่มีรายได้จากการนำเที่ยวหรือการขายสินค้าในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนเริ่มหมดกำลังใจ และขาดรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนภณ นิธิเชาวกุล (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ SWOT Analysis กับสถิติ ผลการวิจัย พบว่า จำนวนข้อของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค นั้นมีจำนวนมากและไม่ทราบว่าจะตัดข้อใดออก ดังนั้น เพื่อลดปัญหาดังกล่าว การนำสถิติเข้ามาผสมผสานช่วยในการวิเคราะห์ควบคู่กับการระดมความคิด ภายใต้สมมติฐานที่ว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็น และให้คะแนนความสำคัญในแต่ละข้อแตกต่างกัน ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความกระชับของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และใกล้เคียงกับของศักยภาพของกิจการ โดยจะต้องความเป็นกลางและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

3. แนวทางการยกระดับการพัฒนาศักยภาพของการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลลูกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลลูกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ต้องเข้าใจถึงคุณค่าที่เกิดขึ้นจากทรัพยากร ความยั่งยืน และประสิทธิภาพ โดยเน้นการสร้างทรัพยากรที่เพียงพอในการขับเคลื่อนกิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ แม้ว่าทรัพยากรที่เป็นปัจจัยการผลิต ไม่ได้มีเพียงเงิน แต่เงินก็เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญด้วยความสามารถที่มีสภาพคล่องสูง สามารถเปลี่ยนรูปเป็นทรัพยากรอื่นได้ง่าย จึงเน้นการสร้างเงิน เพื่อเปลี่ยนเงินให้เป็นปัจจัยการผลิตอื่นที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพ และสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างยั่งยืน สำหรับชุมชน OTOP นวัตวิถีไทย ได้นำเสนอสินค้าชุมชนในพื้นที่ คือ วิสาหกิจไก่อำบ้านเชิงหวาย เป็นต้น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมาเป็นหลักในการนำเสนอรวมทั้งผลิตภัณฑ์ OTOP อื่น ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ฟักข้าว ผลิตภัณฑ์ไม้กวาด กลุ่มวิสาหกิจไก่อำ ผลิตภัณฑ์เชือกถัก ผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูป สาเกแปรรูป เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา อาจสาธิต วรรณ, รัชฎากร วินิจกุล และพิษณุ บุญนิยม (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทุนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไก่อำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ มี 2 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) ทุน

ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และ 2) ทูทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้สำหรับบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมบ้านวังน้ำ ประกอบด้วย 8 ด้าน มีเส้นต่อผู้มาเยือนและสร้างความประทับใจ โดยมีแนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว 4) เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น และ 5) ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว

องค์ความรู้ใหม่

การค้นคว้าอิสระเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพอธิบายได้ว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย

1. จุดแข็ง (Strengths) คือ ชุมชนควรมีเอกลักษณ์ของชุมชนที่ชัดเจน และส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของสินค้า OTOP ของชุมชน พื้นที่สภาพอากาศมีความเหมาะสม ผู้นำชุมชน สามารถดำเนินงานร่วมกับชาวชุมชนได้เป็นอย่างดี ชาวบ้านมีความสามัคคี ประองดองช่วยเหลือให้ความร่วมมือ ชุมชนมีเครือข่ายของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในด้านภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาคม คอยส่งเสริมการดำเนินงาน

2. จุดอ่อน (Weaknesses) คือ การพัฒนาต่อยอด หรือปรับตัวให้ทันตามรูปแบบความนิยม ด้านการท่องเที่ยวชุมชนยังไม่เด่นชัด ขาดเงินทุน งบประมาณในการดำเนินการ แม้ชุมชนมีทุน มีทรัพยากรที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวแต่ยังไม่สามารถปรับปรุงให้มีความสะดวกสบายสูงสุดต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น พื้นที่จุดเยี่ยมต่าง ๆ ฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ยังไม่สามารถเอื้ออำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่

3. โอกาส (Opportunities) คือ พื้นที่เป็นจุดเชื่อมต่อกันหลายหมู่บ้านตำบลเขตรอยต่อ ของจังหวัด และมีหมู่บ้านเป็นต้นแบบให้กับชุมชนได้ เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้เลี้ยงชีพที่มั่นคง แข็งแรงในแต่ละครอบครัวของชุมชน การท่องเที่ยวในลักษณะคณะศึกษาดูงานยังคงมีต่อเนื่องการท่องเที่ยวลักษณะส่วนบุคคล หรือครอบครัว อาจมีกลุ่ม Slow Living เติบโตในอนาคต ที่มองหาพื้นที่สงบ ความเป็นชนบทผสมกับวิถีชีวิตดั้งเดิม ซึ่งอาจเป็นกลุ่มเป้าหมายในอนาคต และผลิตภัณฑ์ที่ดำเนินงานเชิงหยาบเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติในการบริโภคที่ดำเนินงานเชิงหยาบ

4. อุปสรรค (Threats) คือ ประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดสรรรูปแบบเวลาในการจัดการอุปกรณ์ สิ่งของต่าง ๆ และไม่มีทุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการประกอบอาชีพ การท่องเที่ยว ส่วนบุคคล ครอบครัว เริ่มมีการแบ่ง Segment ที่ปลีกย่อยมากขึ้น การปรับลดงบประมาณขององค์กรหน่วยงานในการศึกษาดูงานอาจทำให้กิจกรรมพื้นที่ชุมชนลดลง ชาวบ้านบางท่านไม่ให้ความร่วมมือ

5. แนวการพัฒนา คือ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ยกกระดับสวัสดิการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ สร้างโอกาสในอาชีพ และการจ้างงานพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการประชาคมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ และสร้างรายได้ในชุมชน สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น ปฏิรูปการโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรทั้งระบบ ควบคุมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร และส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่

สรุปและข้อเสนอแนะ

ศักยภาพการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือการดึงดูดทางการท่องเที่ยว การวิเคราะห์เชิง SWOT พบว่า จุดแข็ง ของชุมชนคือการมีเอกลักษณ์ท้องถิ่นชัดเจน อาทิวถีชีวิต วัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ สะท้อน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา คือ การเสริมสร้างทรัพยากร โดยเฉพาะทุนทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมการบูรณาการกับ หน่วยงานภาครัฐเพื่อสนับสนุนอย่างยั่งยืน รวมถึงการแบ่งกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอย่างชัดเจน และพัฒนาสินค้า และบริการให้ตรงกับความต้องการเฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อยกระดับศักยภาพของชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างมี ประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ด้านความสำคัญ ได้แก่ ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อกระตุ้นความต้องการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่จะมาสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในทุกประเภท เพื่อสนับสนุน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน OTOP นวัตกรรม วิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลลูกเตี้ยม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการบูรณาการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม วิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย ตำบลลูกเตี้ยม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง

- จิราวรรณ สมหวัง. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการโลจิสติกส์ การท่องเที่ยวชุมชน: กรณีศึกษาบ้านวังฆรณ์ หมู่ 11 ตำบลโพชนไก่ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ, 14(2), 7-16.
- ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม วิถี ในเขตพื้นที่บ้านเชิงหวาย.(2568). สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2568, จาก <https://sites.google.com/view/choengwai/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81%3Fauthuser=4>
- ธนภณ นิธิเชาวกุล. (2565).การวิเคราะห์ SWOT Analysis กับสถิติ. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, 18(1), 119-120.
- นันทพร เชื้ออิสาน,สหภาพ พ่อค้าทอง. (2568).การแสวงหาข่าวสาร การรับรู้คุณค่าตราสินค้าและการตัดสินใจซื้อเครื่องจักรกลหนัก ประเภทแบคโฮ แบรินด์ชานี่ ของผู้บริโภค ในเขตภาคตะวันออก. วารสารสมาคมนักวิจัย, 30(1), 14-18.
- เพ็ญใจ คงพันธ์, อนงค์ ไต้วัลย์ และประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์. (2566). การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม วิถี จังหวัดพัทลุง โดยใช้กระบวนการ EDR.วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 15(1), 84-89.
- วรินทร์ ยังปากน้ำ, ดารินทร์ คุมเหตุ, อธิป จันทรสุริย์ และยุวเรศ มาขอริ. (2566). กลยุทธ์การปรับตัวทางการตลาดของธุรกิจ ที่พักประเภทรีสอร์ตเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูลภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 40(3), 49-52.

- วาสนา อาจสาลิกรณ์, รัชฎากร วินิจกุล และพิษณุ บุญนิยม. (2563). ทูทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไผดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารพิบูล, 18(2), 269-287.
- ศศิภา จันทรักษ์, ไพโรจน์ สติรยากร, สักรินทร์ อยู่ผ่อง และวิเชียร เกตุสิงห์. (2567). การพัฒนารูปแบบศักยภาพบุคลากรของทีมงานด้านการจัดการความรู้ของรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 37(132), 55-58.
- ศิวาพร พยัคฆนันท์, อัครเดช สุพรรณฝ่าย, พรรณิการ์ กงจักร, พุฒิพงษ์ รับจันทร์, อาภาพร บุญประสพ และรุจิเรศ รุ่งสว่าง. (2564). การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชนผ้าไหมทอมือตำบลสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์จังหวัดสุรินทร์. วารสารธรรมศาสตร์, 40(2), 130-156.